

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2016

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 31 Μαΐου 2016

08:00 – 11:00

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες και **τρία (3)** μέρη.
2. Να απαντηθούν **ΟΛΕΣ** οι ερωτήσεις και των τριών (3) μερών.

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 μονάδες)

- A1.** Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο εξέτασής σας τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:
- α.** Η «γραμμή του εφικτού» υποδήλωνε την επίσημη και οριστική εγκατάλειψη της πολιτικής της ένωσης.
  - β.** Κατά την περίοδο 1964–1967, οι Σοβιετικοί πίεζαν για την έναρξη ελληνοτουρκικού διαλόγου, για εξεύρεση λύσης του κυπριακού.
  - γ.** Η κατάληψη και κατοχή της Κύπρου από την Αγγλία συμφωνήθηκε στα παρασκήνια του Συνεδρίου του Παρισιού το 1878.
  - δ.** Το 1938 η Αυστρία ενσωματώθηκε στο Τρίτο Ράιχ, ως αποτέλεσμα εκβιαστικών ενεργειών του Βερολίνου.
  - ε.** Η Ιερή Συμμαχία αποσκοπούσε στην προώθηση των φιλελεύθερων και εθνικών κινημάτων.
  - στ.** Με το τέλος του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου και τη Συνθήκη του Λονδίνου, η Κρήτη ενσωματώθηκε στην Ελλάδα.
  - ζ.** Η ίδρυση της Τρίτης Διεθνούς είχε ως σκοπό την προαγωγή της διεθνούς επανάστασης εναντίον του καπιταλισμού και των αστικών καθεστώτων.
  - η.** Το 1957 υπογράφηκε η Συνθήκη της Ρώμης, που κατοχύρωνε τις βασικές ελευθερίες της διακίνησης προϊόντων, κεφαλαίων και ατόμων.
  - θ.** Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος υποστήριζε την έξοδο της Ελλάδας από την ουδετερότητα.
  - ι.** Για τη χρηματοδότηση του αναπτυξιακού του προγράμματος, ο Θεόδωρος Δηλιγιάννης συνήψε μεγάλα δάνεια με τράπεζες του εξωτερικού.

(10 x 1 = 10 μονάδες)

A2. Καθένα από τα στοιχεία της στήλης Β αντιστοιχεί με μια προσωπικότητα της στήλης Α. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της **στήλης Α** και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της **στήλης Β** που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Δύο (2) προσωπικότητες της στήλης Α περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Στυλιανός Παττακός 2. Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ 3. Σκόμπυ 4. Καραμανλής 5. Ρόμελ 6. Νταλαντιέ 7. Παναγής Τσαλδάρης	α. Πρωτεργάτης του Κινήματος των Αδεσμεύτων β. Απώθηση Συμμάχων γ. Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου δ. Δικτατορία των Συνταγματαρχών ε. Λαϊκό Κόμμα

(5 x 2 = 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Β΄

(45 μονάδες)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Δίκη της Νυρεμβέργης

(χρονικό πλαίσιο, σκοπός, ειδικότερες επιδιώξεις, αποτέλεσμα)

β. Μακεδονικός Αγώνας

(χρονικό πλαίσιο, αντίπαλες δυνάμεις, αιτία, τρόπος εκδήλωσης, αναφορά δύο [2] Ελλήνων ηρώων)

γ. Δεκατρία σημεία

(χρονικό πλαίσιο, επιδίωξη, άμεσα εμπλεκόμενα πρόσωπα, αναφορά οποιωνδήποτε δύο [2] σημείων, αποτέλεσμα)

(3 x 5 = 15 μονάδες)

B2. Σε κείμενο έκτασης 230–250 λέξεων, να εξηγήσετε πώς η οικονομική κρίση του 1929–1932 συνέβαλε στην κατάλυση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του φιλελευθερισμού. Να παρουσιάσετε με συντομία την άνοδο των κυριότερων αυταρχικών καθεστώτων στην Ευρώπη, κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, Κομμουνιστικό Κόμμα, σοσιαλισμός, φασισμός/φασιστική ιδεολογία, εθνικισμός, Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα
(15 μονάδες)

B3. Σε κείμενο έκτασης 230–250 λέξεων, να προσδιορίσετε τον χαρακτήρα της Ελληνικής Επανάστασης και να παρουσιάσετε με συντομία πώς οργανώθηκε η Επανάσταση από τους Έλληνες μέχρι τις παραμονές της έκρηξής της στις Ηγεμονίες, επισημαίνοντας τη σημασία που είχε για την Ευρώπη.
(15 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Γ΄ (35 μονάδες)

Προσοχή:

- Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

Γ1. (10 μονάδες)

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ!
Τήν προσεχῆ Κυριακὴν, 15ην Ἰανουαρίου, 1950
ἡ δούλη πατρίς σας Κύπρος σᾶς καλεῖ
νὰ ἐκτελέσετε τὸ καθήκον σας.

Προσέλθετε ὅλοι καὶ ὅλες εἰς τοὺς 1. ναοὺς καὶ θέσατε τιμητικῶς τὴν ὑπογραφήν σας
Εἰς τὸ

ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΑΡΧΙΑΣ
διὰ νὰ διαδηλώσετε ὅτι ὁ μοναδικὸς καὶ ζωηρὸς πόθος σας εἶναι

Ἡ Ἐνωσις καὶ μόνον ἡ Ἐνωσις μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος

Ἡ φωνὴ τῆς Κύπρου πρέπει νὰ ἀκουσθῆ τὴν ΚΥΡΙΑΚΗΝ, 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, ΔΙΑΤΟΡΟΣ, ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΒΑΗΤΙΚΗ εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Τοῦτο ζητεῖ παρ' ἡμῶν ἡ ΜΗΤΗΡ ΕΛΛΑΣ, ἡ ὁποία σπαράσσεται δεινῶς, θλέπουσα τὰ τέκνα τῆς μακρὰν τῶν ἀγκαλιῶν τῆς.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶναι ὑπόχρεως ἔναντι ὄλων τῶν φιλελευθέρων λαῶν τῆς γῆς νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὴν Ἐλευθερίαν μας. Καὶ θὰ ὑποχρεωθῆ νὰ τὸ πράξῃ, ὅταν ἡμεῖς ἀποφασιστικῶς, ἀλλὰ καὶ εἰρηνικῶς, τὸ ζητήσωμεν.

ΕΛΛΗΝΙΚΕ ΚΥΠΡΙΑΚΕ ΛΑΕ,
Ἐκτέλεσε τὴν 15ην ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ τὸ καθήκον σου καὶ θὰ ὑποχρεωθῆ ἡ Βρετανία νὰ πράξῃ τὸ ἰδικόν της. Οὐδεὶς λαὸς, ἐπιθυμῶν νὰ ζῆσῃ ἐλεύθερος, παρέμεινέ ποτε δοῦλος. Αὐτὸ διδάσκει ἡ Ἱστορία. Καὶ εἶναι ἱστορικὴ ἐπιταγὴ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς πλέον ἐλεύθεροι.

ΖΗΤΩ Ἡ Ἐνωσις!

Πηγή: Πασχάλης Κιτρομηλίδης, «Το Κυπριακό Ζήτημα», στο *Θέματα Ιστορίας*, Εκδόσεις ΟΕΔΒ, Αθήνα 2007, σ. 143

Αφού μελετήσετε την πιο πάνω προκήρυξη και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Να γράψετε σε ποιο γεγονός αναφέρεται η πιο πάνω προκήρυξη, ποιο είναι το περιεχόμενό της και ποιο υπήρξε το αποτέλεσμα.

(3 μονάδες)

β. Να αναφέρετε ποια πολιτική ακολούθησε η Μεγάλη Βρετανία μετά το αποτέλεσμα που σχετίζεται με την πιο πάνω προκήρυξη και αφορά το θέμα της Κύπρου. Να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους επέμενε σε αυτήν την πολιτική.

(5 μονάδες)

γ. «Οὐδεις λαός, ἐπιθυμῶν νὰ ζήσῃ ἐλεύθερος, παρέμεινέ ποτε δοῦλος. Αὐτὸ διδάσκει ἡ Ἱστορία», αναφέρεται στην πιο πάνω προκήρυξη. Να σχολιάσετε την πιο πάνω θέση, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με αναφορά σε ένα (1) παράδειγμα από τη νεότερη-σύγχρονη ιστορία.

(2 μονάδες)

Γ2.

(10 μονάδες)

Ο Βενιζέλος διέθετε την ικανότητα να προσαρμόζεται στην εκάστοτε πραγματική κατάσταση. Όταν, μετά τις εκλογές του 1920, επήλθε η Μικρασιατική Καταστροφή, συνειδητοποίησε –αυτός, που είχε εδράσει την πολιτική του στο αλυτρωτικό όραμα– ότι η στρατηγική της Μεγάλης Ιδέας αποτελούσε πλέον παρελθόν. Ήδη στις 13 Οκτωβρίου 1922 αποφαινόταν ουσιαστικά υπέρ της υποχρεωτικής ανταλλαγής των πληθυσμών, με τη σκέψη να απαλλαγεί και η Ελλάδα από την επιβαρυντική παρουσία εκατοντάδων χιλιάδων τουρκογενών μουσουλμάνων· και, επιπλέον, κατανοούσε ότι η νέα πραγματικότητα επέτασσε την αποκατάσταση σχέσεων ειλικρινούς φιλίας και εποικοδομητικής συνεργασίας με τον πρώην πολέμιο [...]. Στη Λωζάννη, κατά τη διάρκεια της σχετικής συνδιάσκεψης, ο Βενιζέλος έσπευδε σε απευθείας επαφή με τον Ισμέτ, αρχηγό της τουρκικής αντιπροσωπίας, να προσβλέψει, από τον Μάιο του 1923, στην επίλυση κάθε εκκρεμούς διαφοράς· και ως πρωθυπουργός, με την επιστολή του, στις 30 Αυγούστου 1928, προς τον Τούρκο ομόλογό του, τόνιζε ότι δεν υπήρχαν πλέον εδαφικές βλέψεις της μιας χώρας απέναντι στην άλλη. Η οδός για τη διμερή συμφωνία της 30ής Οκτωβρίου 1930 είχε ανοίξει...

Κωνσταντίνος Σβολόπουλος, Ο Κωνσταντίνος Σβολόπουλος για το έργο και τη δράση εννέα πολιτικών ανδρών, Εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα 2015, σ. 153

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. «... η στρατηγική της Μεγάλης Ιδέας αποτελούσε πλέον παρελθόν». Ποια κατάσταση στην Ελλάδα οδήγησε τον Ελευθέριο Βενιζέλο στη συνειδητοποίηση του ανέφικτου της Μεγάλης Ιδέας, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και τη Συνθήκη της Λωζάννης; Πώς ορίζεται η πολιτική της Μεγάλης Ιδέας για τον ελληνισμό, όπως διαμορφώθηκε από την ίδρυση του ελληνικού κράτους;

(5 μονάδες)

β. Σε ποιες ενέργειες προέβη ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στην εξωτερική πολιτική, αμέσως μετά την εκλογή του ως πρωθυπουργού το 1928; (3 μονάδες)

γ. «Ο Βενιζέλος διέθετε την ικανότητα να προσαρμόζεται στην εκάστοτε πραγματική κατάσταση». Να εκφράσετε την άποψή σας για την πιο πάνω θέση του συγγραφέα, εξηγώντας την πολιτική του Βενιζέλου στη συγκεκριμένη ιστορική φάση. (2 μονάδες)

Γ3.

(15 μονάδες)

I.

Πηγή: John W. Young, *Η Ευρώπη του Ψυχρού Πολέμου, 1945–1991: Πολιτική Ιστορία*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2002, σ. 16

II. Το σχέδιο Μάρσαλ υποτίθεται ότι απευθυνόταν προς όλους τους Ευρωπαίους και στα τέλη Ιουνίου ο Μολότωφ ήρθε στο Παρίσι για να συζητήσει το θέμα με το Βρετανό και το Γάλλο υπουργό Εξωτερικών [...]. Αλλά η δυνατότητα της Ρωσίας να δεχτεί καπιταλιστική οικονομική βοήθεια βρισκόταν υπό αμφισβήτηση και ο Μολότωφ αποχώρησε από τις συνομιλίες του Παρισιού στις 2 Ιουλίου, διαμαρτυρόμενος ότι το σχέδιο Μάρσαλ θα οδηγούσε στη βιομηχανική αναγέννηση της Γερμανίας και θα υπονόμεινε την οικονομική ανεξαρτησία των ευρωπαϊκών χωρών, που θα γίνονταν ανδρείκελα* των ΗΠΑ. Οι Σοβιετικοί ήδη ανησυχούσαν για τη δημιουργία από την Αμερική ενός παγκόσμιου δικτύου στρατιωτικών βάσεων, για το γεγονός ότι η Ουάσιγκτον κατείχε την ατομική βόμβα και για την οικονομική της δύναμη, απέναντι στα οποία τίποτε αντίστοιχο δεν μπορούσε να αντιπαρατάξει η ΕΣΣΔ. Αυτό που φαίνεται ότι ανησύχησε περισσότερο τους Ρώσους σχετικά με το σχέδιο Μάρσαλ ήταν ο

πειρασμός που αντιπροσώπευε για τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Αυτό που στην Αμερική είχε παρουσιαστεί ως προσφορά για την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων της Ευρώπης θεωρήθηκε από τη Μόσχα ως μια απόπειρα, με τη χρησιμοποίηση αμερικανικών δολαρίων, να υπονομευθεί ο σοβιετικός έλεγχος πάνω στην Ανατολική Ευρώπη, στο ακριβοπληρωμένο δηλαδή έπαθλο της Ρωσίας κατά τον πόλεμο.

*ανδρείκελο = αυτός που στερείται αυτενέργειας, αυτοβουλίας και κατευθύνεται από άλλους

Πηγή: John W. Young, *Η Ευρώπη του Ψυχρού Πολέμου, 1945–1991: Πολιτική Ιστορία*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2002, σ. 45–46

Αφού παρατηρήσετε τον πιο πάνω χάρτη και μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα, αξιοποιώντας παράλληλα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Να προσδιορίσετε το χρονικό και ιστορικό πλαίσιο, όπως συνάγεται από τον χάρτη I και το παράθεμα II, και να αναφέρετε τις συμμαχίες που δημιουργήθηκαν την περίοδο αυτή, αναφέροντας τρεις (3) χώρες από τον χάρτη I που συμμετείχαν στην καθεμία.

(6 μονάδες)

β. Να καταγράψετε τις ανησυχίες των Ρώσων, σχετικά με την ανάμιξη των ΗΠΑ στην Ευρώπη, σύμφωνα με το παράθεμα II. Ποια, κατά τη γνώμη σας, ήταν η σημαντικότερη ανησυχία των Ρώσων; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(5 μονάδες)

γ. Να παρουσιάσετε δύο (2) σημαντικές κρίσεις του Ψυχρού Πολέμου που εκδηλώθηκαν κατά την περίοδο 1960–1965.

(4 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!